

STM 1961

Släkten Berwald – dess tidigare historia och dess verksamhet i Ryssland

Av Åke Brandel

© Denna text får ej mångfaldigas eller ytterligare publiceras utan tillstånd från författaren.

Upphovsrätten till de enskilda artiklarna ägs av resp. författare och Svenska samfundet för musikforskning. Enligt svensk lagstiftning är alla slags citat tillåtna inom ramen för en vetenskaplig eller kritisk framställning utan att upphovsrättsinnehavaren behöver tillfrågas. Det är också tillåtet att göra en kopia av enskilda artiklar för personligt bruk. Däremot är det inte tillåtet att kopiera hela databasen.

Släkten Berwald — dess tidigare historia och dess verksamhet i Ryssland

AV ÅKE BRANDEL

»sehen Sie . . . so sind die Berwalds
auch tief im Rusland vertheilt . . .»

För sin svenska eftervärld är namnet Berwald främst förknippat med tonsättaren Franz Berwald (1796—1868), vars storhet samtiden började fatta först under hans sista levnadsår och som under 1900-talet har upplevt en renässans, som glädjande nog förefaller att i stigande grad även bli en internationell angelägenhet. Franz Berwalds halvkusin Johan Berwald (1787—1861) gjorde som violinist en underbarnskarriär troligen märkligare än någon annan svenskfödd musikers. Han var även tonsättare och 1823—49 hovkapellmästare i Stockholm. En beskrivning av musikersläkten Berwalds historia måste dock utsträckas till att omfatta fyra sekler och beröra inte bara tyskt och svenskt utan också danskt och ryskt musikliv. Släktens insatser i Ryssland intresserar oss närmast här, men framställningen av dem bör föregås av en kort redogörelse för släktens tidigare historia.

Osäkerhet råder redan beträffande Olallo Morales¹ uppgift att släkten skulle härstamma från staden Bärwalde in der Neumark (polska Mieszkowice), i förutvarande Brandenburg, 70 km söder om Stettin (polska Szczecin) och 10 km öster om Oder. Det finns nämligen ytterligare en stad Bärwalde (polska Barwice), i förutvarande Hinterpommern, 22 km nordväst om Neustettin och 125 km nordost om Stettin. Ingen av städerna kan utan vidare betecknas som »vårt»

¹ Den hittillsvarande huvudkällan beträffande släkten Berwalds historia är Morales' genom träget samlararbete hopbragta historik Franz Berwald. Förfäderna. Ur en outgiven Berwaldbiografi, STM 1921, s. 52—62, som dock nästan helt avstår från att redovisa sina källor. Själv aktualiserade jag ämnet i den lilla skriften Släkten Berwald. Några anteckningar, Konserthörsningens skriftserie Musik för Ungdom 4, Sthlm 1960. Av fundamental betydelse för både Morales och mig i våra släktforskningar är det Berwaldska familjearkivet i Stockholm, till vilket jag tack vare Franz Berwalds barnbarns älskvärda tillmötesgående haft tillgång. Ett hjärtligt tack vill jag också rikta till Sveriges radios musikchef, Nils Castegren, Stockholm, som låtit mig gå igenom Morales' efterlämnade papper beträffande Berwaldarna, vilka papper befinner sig i Castegrens ägo och genom vilka jag erhållit flera värdefulla källhänvisningar.

Bärwalde.² Det västliga Bärwalde (Mieszkowice) ligger dock mycket närmare de första med säkerhet kända »Berwald-orterna», Königsberg in der Neumark och Wildenbruch. I bägge dessa orter var Johann Daniel Berwald (omkr. 1638—1691) verksam. Dennes son Johann Gottfried d. ä. (f. 1690, dödsåret okänt) levde i Königsberg in der Neumark. Den sistnämndes son flöjtisten Johann Friedrich (1711—1789) återfinns vi i Köpenhamn, den danska byn Hohenaspe (i Holstein), i hertigdömet Slesvig och från omkr. 1770 i det Mecklenburg-Schwerinska hovkapellet i Ludwigslust,³ som skulle komma att bli en viktig »uppsamlingsplats» för Berwaldar och en bas för deras vidare utflykter. I nämnda hovkapell var nämligen också verkamma Johann Friedrichs barn tonsättaren och violinisten Johann Gottfried d. y. (1737—1814), där från 1770 till 1785, varefter han, som den förste Berwald, överflyttade till S:t Petersburg, sopransångerskan Christina Sophie (f. 1757, dödsåret okänt), hovsångerska i Ludwigslust 1774—79, och Friedrich Wilhelm Carl (1776—1798), vilken 1795 var oboist och senare fagottist i hovkapellet.

Sitt speciella intresse för Sverige har ytterligare två söner till Johann Friedrich — i fyra äktenskap far till inte mindre än 25 barn —, nämligen violinisten Christian Friedrich Georg (1740—1825), Franz Berwalds far, och dennes halvbror, den ryktbare fagottisten, tillika violinist, Georg Johann Abraham (1758—1825), Johan Berwalds far. Christian kom till Sverige 1772, Georg Johann 1782. De skulle göra mångsidiga insatser i Stockholms musikliv, som violinister i Kungl. Hovkapellet, som pedagoger, genom musikaliskt lånebibliotek, notkopiering och -försäljning. Christian stannade i Stockholm till sin död, Georg Johann bosatte sig 1801 i S:t Petersburg.

Johann Gottfried d. y. kom som tidigare sagts till S:t Petersburg omkr. 1785. Han skilde sig dessförinnan från sin hustru, gifte om sig i Ryssland och blev far till en dotter och en son — varom mera nedan —, varefter han ånyo lät skilja sig. Hans dotter i första äktenskapet Luzie skrev de ord jag inledningsvis citerade. De ingår i ett av hennes tre brev, från 1819 och 1820, till släktingar i Stockholm,⁴ och jag anar bakom dem en impulsiv och charmfull kvinna. Impuls

till dessa brev gav bröderna Franz och August Berwalds sommarbesök i S:t Petersburg 1819. I brev av 14. X. 1819 till farbrodern Christian Berwald berättar hon bl. a. att hon föddes 1779, 1798 gifte sig med en Hintze (son till stadssekreterare Hintze i Plau i Mecklenburg), sedermera kronapotekare, och följde med denne till S:t Petersburg. 1807 avled Luzies man vid 36 års ålder i nervfeber och lämnade hustrun ensam med två döttrar och tre söner. Sedan fem år bor hon enligt nämnda brev hos Georg Johann och förestår hans lilla hushåll, »liebe und Ehre ihn wie meinen Vater er behandelt mich wie seine Tochter». Efter sin ankomst till Ryssland tog Luzie och hennes man hand om hennes tidigare nämnda halvsyskon, en tioårig flicka och en åttaårig pojke. Flickan blev sedermera fördelaktigt gift i staden Borigsaglebsk, pojken utbildade sig påpassligt till apotekare hos sin fosterfar och blev kronapotekare i staden Wätka.⁵

Georg Johann och Johan Berwald gjorde sin första bekantskap med ryskt musikliv under en resa, som varade från början av 1798 till in i maj samma år och berörde S:t Petersburg⁶ och Moskva; från Ryssland fortsatte resan i succéns tecken till Tyskland och Österrike. I de självbiografiska Anteckningar utur mitt lif,⁷ som Johan Berwald skrev någon gång på 1850-talet, efter sin pensionering, berättar han om den stora uppskattning han rönt från såväl kejsar- som tronföljarparets sida liksom av den förre konungen av Polen⁸ — då i fångenskap i S:t Petersburg — som förärade Johan en guldmedalj med orden:

»När jag ännu var Kung i Polen lät jag slå en Medalj till upmuntran och belöning för den ungdom som utmärkte sig i konsten; tag den till min äminnelse, det är den sista af den sista Konungen i Polen.»

I slutet av december 1800 lämnade Georg Johann definitivt Sverige tillsammans med hustrun och sonen. I Köpenhamn förkovrade sig Johan i komposition för sångmästaren Otto Zinck⁹ och uppträdde vid två konserter som både tonsättare och violinist. Våren 1801 företog våra Berwaldar en sjöresa till Riga, där fru Berwald avled, och därifrån for far och son till S:t Petersburg. Johan Berwald berättar

⁵ Morales, a. a., s. 55 f., som säkerligen även han har haft tillgång till Luzie Hintzes brev, relaterar i förkortad och tyvärr felaktig version hennes berättelse.

⁶ Enligt R.-A. Mooser, *Annales de la musique et des musiciens en Russie au XVIIIme siècle*, bd 3, Genève 1951, s. 711, ägde Berwaldarnas Petersburg-konsert rum 5. II. 1798.

⁷ Av Johan Berwalds dotterdotterdotter fru Ebba Malmberg, Stockholm, deponerade i KMA, Stockholm. Förkortas av mig i fortsättningen JBA.

⁸ JBA s. 4 ff.

⁹ JBA s. 11.

² I brev av 23. III. 1961 till magistraten i Mieszkowice, Barwice och Szczecin anhöll jag om alla eventuella upplysningar beträffande bärare av namnet Berwald (Bärwald, Bärwalde etc.). Ett brev från Szczecin av 3. V. 1961 meddelade att efterforskningar i de tre städerna inte hade gett några resultat.

³ Beträffande detta hovkapell, en av de ledande samtida tyska orkestrarna, C. Meyer, *Geschichte der Mecklenburg-Schweriner Hofkapelle . . .*, Schwerin i. M. 1913.

⁴ Berwaldska familjearkivet.

att fadern efter två år som änklings gifte om sig med en professor Besekes dotter från Mitau i Kurland, samma år som Johan fyllde 16 år, dvs. 1803. »Sedan min far satt hushåll afhämtades mina två systrar ifrån Stockholm till Peterburg.»¹⁰ Om helt motsatta känslor för sina båda hustrur finner Georg Johann expressiva och även grammatikaliskt mycket personliga ord i ett brev till sonen i Stockholm, daterat S:t Petersburg 4./16. V. 1817:¹¹

». . . ach mein seeliges Weib, die gute, Liebe, Herzliche Illsabeta, was war Sie für ein Weib, Gott lohne ihr ihre Liebe und Treue an mir und meine Kinder in der Ewigkeit, Ich ärgere mir aber über meine ältesten Kinder, die noch eine Liebe und Achtung hegen für Die, die ich zu meiner zweiten Frau machte, die sanft und Zärtlich im Anfang war, und ein Schelm im Natur trug, Noch besucht ihr der Kerl alle Tage der damahls bey mir wohnte, wie Sie die Trennung wollte welches nun beynahe 5 Jahr her ist. Mein ältesten Kinder kränken mir dadurch sehr, an ihr zu Denken und ihr zu grüssen, Sie und ihre ganze Familie die doch durch mir hier Versorgt geworden sind, sind kein Schuss Pulver werth.»

Om faderns vidare öden berättar sonen följande:¹²

»När min Far . . . år 1802, inträdde i det Kejsarliga ryska Kapellet, blef han några år derefter vald och utnämnd till Directeur vid det då nyligen stiftade Philharmoniska sällskapet med lön och fria boningsrum, hvar-efter han utträdde ur Kapellet och bibehöll sistnämnde plats ända till sin död, år 1825.»

Tyvärr lämnar i Sverige tillgänglig litteratur om rysk musik föga detaljerade upplysningar om S:t Petersburgs musikliv under de år som här närmast intresserar oss, nämligen 1800—25, och jag hoppas att R.-Aloys Moosers magnifika arbete *Annales de la musique et des musiciens en Russie au XVIIIme siècle*¹³ får en fortsättning för det nittonde seklet. Vi kan dock erhålla en rätt god bild tack vare samtida krönikor i *Allgemeine Musikalische Zeitung*, Leipzig.¹⁴ I detta sammanhang inskränker jag mig till att beröra vad AMZ berättar om konsertlivet i den ryska huvudstaden och lämnar alltså bl. a. opera-verksamheten åt sidan.

AMZ¹⁵ siar i samband med att Alexander I 1801 efterträder Paul I på kejsartronen om ljusare tider för musiklivet i Petersburg, dit ut-

¹⁰ JBA s. 11.

¹¹ Eriksbergiska autografsamlingen, deponerad i Riksarkivet, Stockholm.

¹² JBA s. 1.

¹³ 1—3, Genève 1948—51.

¹⁴ Förkortas av mig i fortsättningen AMZ.

¹⁵ AMZ nr 41 III, 1801, sp. 692.

lämningar åter får fritt tillträde, och 1803 menar tidskriften¹⁶ att staden numera är den nådeort, dit så många av de främsta konstnärerna vallfärdar. Haydns Skapelsen uppförs av Kaliwoda, musikdirektör vid tyska teatern, 1801. På grund bl. a. av den tyska texten uteblir framgången, eftersom det tyska språket enligt rysk uppfattning inte passade för sång. Men med den italienska textversionen infann sig framgången 20. XII. 1801 för Skapelsen, »wie es kaum irgend ein andres Publikum einer grossen Stadt gehört hat».¹⁷

Uppgifter om det filharmoniska sällskapet möter oss i AMZ kortfattat första gången 1805,¹⁸ mer utförligt följande år:¹⁹

». . . diese Gesellschaft hat zum Kunstzweck: grosse Werke ausgezeichneter Genies bekannter zu machen und zu verherrlichen; zum bürgerlichen Zweck: die verwaiseten Familien der Musiker zu unterstützen.»

Initiativtagaren, Friedrich Adelung, hovråd och lärare till storfurst Nikolai, fann mycket verksamma medhjälpare bl. a. i hovmusikerna Bachmann, Bullant, Berwald — alltså Georg Johann! — och Hartmann. Tack vare medverkan av amatörer skapades en orkesterbesättning baserad på inte mindre än tolv kontrabasar. »Anstalten» öppnades med Haydns Skapelsen 22. III. 1802. En tidig rapport om sällskapets verksamhet får vi också genom ett brev — vars första del är daterad 6./18. X., andra del 23. XI./5. XII. 1806 — från Sveriges chargé d'affaires i S:t Petersburg Fredrik Samuel Silverstolpe till Kungl. Musikaliska akademins sekreterare Pehr Frigel.²⁰ I brevets senare del skriver Silverstolpe:

»Ett Philharmoniskt sällskap existerar här, men utan att göra mycken sensation. Der har jag hört Skapelsen, Årstiderna och Messias upföras; likväl nog medelmåttigt i mitt tycke.»

Det dröjer till 1814 innan AMZ ånyo rapporterar mer väsentliga ting om det petersburgska musiklivet. Antalet konserter minskas och arrangemangskostnaderna för dessa ökar. 19. III. 1814 gav »Änkesällskapet», varmed krönikören antagligen åsyftar det filharmoniska sällskapet, Händels Messias »mit den mozartschen Abänderungen», men orkestern är för svagt besatt.²¹ Bilden är dystert också tre år

¹⁶ AMZ nr 22 V, 1803, sp. 375.

¹⁷ AMZ nr 21 IV, 1802, sp. 344 f.

¹⁸ Nr 5 VIII, 1805, sp. 71.

¹⁹ Nr 32 VIII, 1806, sp. 508 ff.

²⁰ I Kungl. Biblioteket, Stockholm, Ep. F. 9; publicerat av C.-G. Stellan Mörner i STM 1946, s. 128—135.

²¹ AMZ nr 19 XVI, 1814, sp. 320 f.

senare — det medelmåttiga dominerar. Men också en del positivt finns att rapportera. Den »kejsrerliga direktionen» ger Haydns Årstiderna på tyska, 8. III. 1817 presenterar »Änkesällskapet» en Mozartkantat och Beethovens oratorium Christus am Oelberg (inför nästan tom sal), adliga amatörkonserter har nyligen inrättats och två har redan getts med stor framgång.²² 1820 berättar AMZ²³ om sångerskan madame Catalanis enorma framgångar men också om stora svårigheter för musikernas änkesällskap, som årligen ger två eller tre konserter, bemödar sig om bästa möjliga utförande av stora och förträffliga verk men vars konserter är så dåligt besökta att man fruktar för sällskapets existens. 19. II. 1820 presenterar sällskapet Mozarts Davide penitente och för första gången Cherubinis Requiem. De tre år tidigare inrättade amatörkonserterna upphörde redan med den andra av de ovan nämnda konserterna. En märklig musikhistorisk händelse innebar »Musikeränkesällskapets» konsert 26. III. 1824, då Beethovens Missa solemnis fick sitt urframförande, efterlämnande ett starkt intryck. Enligt AMZ införskrev furst Nikolaus Gallitzin verket från tonsättaren, skänkte det till sällskapet och bestred huvudomkostnaderna för framförandet.²⁴

AMZ berättar i sin av mig tidigare berörda, mer utförliga rapport om det filharmoniska sällskapets grundande att deltagarna bland sig valde sex direktörer.²⁵ Det är alltså möjligt att Georg Johann inträdde som direktör redan 1801 eller 1802, dvs. »några år» tidigare än vad sonen uppger. 25. VII. 1808 erhöll Haydn en över honom slagen medalj från filharmoniska sällskapet i Petersburg. På denna medalj står 1802 som sällskapets grundandeår. En skrivelse av 29. V. 1808 medföljde från sällskapets föreståndare, som tackar mästaren för Skapelsen. De undertecknande är Georg Johann Berwald, Epmatz, H. Czervenska, Dan. Gottlob Bachmann, Johann Gottfried Hartmann.²⁶ Av de hovmusiker som AMZ nämnde 1806, herrar Bachmann, Bullant, Berwald och Hartmann, återkommer — förefaller det

— tre som föreståndare 1808, Bachmann, Berwald och Hartmann. Det bör observeras att Berwald står som första namn i skrivelsen 1808 och att han inte har fått denna position på grund av bokstavsordningen utan troligen tack vare ålder och värdighet.

För att söka utforska ytterligare om mina Berwaldar bad jag musikskriftställare Maxim Stempel, Stockholm, att han vid sitt besök i Sovjetunionen våren 1960 för min räkning skulle kontakta ryska kulturinstitutioner. Som ett av två glädjande resultat — det andra behandlas längre fram — fick jag ett brev daterat 13. VII. 1960 från fru M. P. Blinova, första vetenskaplig medarbetare vid Statliga forskningsinstitutet för teater, musik och filmkonst i Leningrad. Av brevet 11 informationspunkter berör punkterna 6—10 Georg Johanns konserter; det är naturligtvis möjligt att han även medverkade vid någon eller några av de konserter, vid vilka sonen uppträdde och till vilka jag senare återkommer. Ur tidningen St. Petersburgskije Vedomosti har fru Blinova hämtat följande konsertdata: 5. III. 1813; 25. III. 1816; 5. III. 1817;²⁷ 21. II. 1820; 28. III. 1823, under medverkan av »de främsta härvarande artisterna».

Om sina egna Petersburg-år berättar Johan Berwald bl. a. följande:

»Jag sattes i en Pension hos en reformert prest vid namn Collins.²⁸ Der vistades jag i 4 år och feck min vidare utbildning i språk och andra vetenskapliga ämnen. Vid 20 års ålder blef jag engagerad som Solospelare vid det Kejsrerliga HofKapellet. Jag har förut utbildat min Violinspelning under Rodes ledning, som då några år vistades i Petersburg²⁹ och hvilkens efterträdare jag blef. Äfven hade jag förfullkomnat mig i studium af

²⁷ AMZ nr 27 XIX, 1817, sp. 465: »Am 5ten [März] gab Hr. Bärwald, ein Orchester Musicus, Concert, liess sich aber selbst nicht hören, sondern benutzte die Gefälligkeit anderer Künstler.» En av dessa konstnärer var en violinist Böhm, som ofta figurerar i AMZ:s konsertkrönikor från Petersburg och med vilken Georg Johann Berwald hade nära personliga kontakter. På grund av en svårtad darrning i höger hand, varom Georg Johann berättar första gången i ett brev till sonen 5./17. X. 1815 (Eriksbergiska autografsamlingen, Riksarkivet), är det knappast troligt att Berwald i någon större utsträckning kunde medverka vid de Petersburg-konserter som gavs i hans namn.

²⁸ Enligt uppgifter i Berwaldska familjearkivet hette denne pastor Johann David Collins och var gift med Anna von Euler, sondotter till den berömda schweiziske matematikern Leonhard Euler. Deras son Eduard von Collins var »akademisk matematiker» och lärare till kejsar Alexander II. Han var gift med Johan Berwalds yngsta syster, Catharina Juliana (Julie). Dessas dotter Julie Charlotte von Collins var gift med »Grosskaufmann» Nicolaus Wilh. Heinrich Berendts. De sistnämndas son August Heinrich Berendts, »Rittersgutsbesitzer und Privatgelehrter», lämnade Ryssland i samband med revolutionen 1917.

²⁹ Violinisten och Viotti-levnen Pierre Rode (1774—1830) vistades i St Petersburg 1803 —08.

²² AMZ nr 27 XIX, 1817, sp. 464 ff.

²³ Nr 44 XXII, 1820, sp. 746 ff.

²⁴ AMZ nr 22 XXVI, 1824, sp. 349. G. Kinsky, Das Werk Beethovens. Thematisch-bibliographisches Verzeichniss . . ., München & Duisburg 1955, s. 361, hänvisar till AMZ men uppger att det filharmoniska sällskapets urframförande ägde rum 18. IV. (enligt gamla stilen 6. IV.) 1824.

²⁵ AMZ nr 32 VIII, 1806, sp. 509.

²⁶ Hyllningen till Haydn relateras i G. A. Griesinger, Biographische Notizen über Joseph Haydn, Leipzig 1810, s. 83 ff. Se vidare H. C. Robbins Landon, The collected correspondence and London notebooks of Joseph Haydn, London 1959, s. 246 ff.

Contrapunkten och Harmoniläran hos Neukomm,³⁰ som var anställd som Kapellmästare vid tyska Theatern.»³¹

Liksom i Georg Johanns är jag i Johans fall för upplysningar om konsertverksamheten i S:t Petersburg helt hänvisad till fru Blinova, som under punkterna 2—5 i sitt brev informerar om Johans konsertdata, hämtade ur St. Petersburgskije Vedomosti: 20. III. 1805, »herr Berwald junior, hovkoncertmästare» ger stor konsert »till ackompanjemang av herr Rode»;³² 23. III. 1810, bland de medverkande »herr Berwald, som kommer att spela en violinkonsert»; 1. IV. 1810, varvid »fyra nationers artister, ryska, franska, tyska och italienska, kommer att sjunga olika musikaliska pjäser», medan Berwald spelar sin violinkonsert; 7. III. 1811, hovkammarmusikern Berwalds son, violinisten Berwald, ger en konsert med många egna kompositioner.

Av den verkförteckning som Johan Berwald bifogat JBA framgår att han under sina år i Petersburg, dvs. mellan 1801 och november 1812, då han begav sig till Sverige, komponerade 15 å 16 verk, däribland fem stråkkvartetter, tre violinkonserter och operetten L'Héroïne de l'amour filial, skriven 1811 och uppförd på Eremitageatern inför kejserliga hovet. Av dessa verk kunde jag i Stockholm återfinna de fem stråkkvartetterna. Eftersom jag ogärna utan vidare ville hålla till godo med denna kläna nutidsbehållning av Johan Berwalds kompositoriska verksamhet i S:t Petersburg bad jag herr Stempel att han under sitt nyssnämnda besök i Sovjet skulle fråga om kompositioner av personer med namnet Berwald förvarades i Leningrad och Moskva. I juni 1960 meddelade direktör V. Barasjenkov vid Leningrads statsbibliotek att där förvarades fyra autografer av Johan Berwald, dels tre redan 1798—99 komponerade stråkkvartetter, som dock föreligger i tryck, dels violinkonserten i e-moll, den tredje och sista av hans violinkonserter, som alla tre har ansetts förlorade. Med stor snabbhet ombesörjde Leningrads statsbibliotek att jag erhöll fotokopior av dessa fyra autografer.

³⁰ Tonsättaren och Haydn-eleven Sigismund Neukomm (1778—1858) vistades i Moskva och Petersburg 1804—08. Intressanta och initierade upplysningar om Neukomm, inte minst beträffande hans nära relationer till svenskt musikliv, ger Silverstolpes tidigare nämnda brev till Frigel.

³¹ JBA s. 11.

³² Enligt denna annons skulle Johan Berwald alltså bekläda posten som hovkoncertmästare åtminstone redan 1805, flera år innan Rode hade lämnat Petersburg. Detta skulle kunna tyda på att Johan blev »solospelare» vid kejserliga hovkapellet tidigare än, såsom han själv påstår, vid 20 års ålder, dvs. omkr. 1807. Louis Spohr ger i sin självbiografi (Cassel & Göttingen 1860; se nytrycket, utgivet av E. Schmitz, bd 1, Kassel & Basel 1954, s. 47 f.) en negativ bedömning av Johan Berwalds spel i Viottis A-durkonsert, som Johan torde ha spelat vid en konsert 1803.

E-mollkonserten var, liksom de tre stråkkvartetterna från 1798/99, tillägnad kejsar Alexander I. Av titulaturen på titelbladet under tonsättarnamnet Jean Frederic Berwald

»Maitre de Concert de Sa Majesté le Roi de Suède & de Norvège & Membre de l'Academie de Musique de Stockholm & de la Société Philharmonique de St Petersburg»

framgår att titelbladet inte kan ha tillkommit före 1818, kanske att konserten senare återsändes till Ryssland från Sverige. I brev 31. X. 1960 till direktör Barasjenkov anhöll jag om källbeskrivning av de fyra autograferna och frågade om denne visste när och hur dessa kommit till Leningrads statsbibliotek. Direktör Barasjenkov besvarade mitt brev 26. XII. 1960 och meddelade förutom en detaljerad källbeskrivning bl. a. följande (i Stempels översättning):

»Dessa verk överräcktes av tonsättaren J. Berwald till den ryske kejsaren Alexander I (årtalet är inte angivet) och förvarades på kejserliga Ermitagebiblioteket. År 1852 och år 1862 överflyttades samtliga böcker och handskrifter som förvarades på Ermitagebiblioteket till Offentliga biblioteket.»

Med Johan Berwalds violinkonsert i min hand tycker jag att vi har gjort en intressant musikalisk vinst, samtidigt som den vita fläck i släkten Berwalds historia som våra »Ryssberwaldars» verksamhet hittills utgjort minskat avsevärt och dessa nu står ganska levande inför oss.³³

³³ Betydligt utförligare behandlar jag ämnet för denna uppsats i min licentiatavhandling om släkten Berwalds tidigare historia och Johan Berwalds verksamhet fram till 1823, vartill jag fogar en introduktion till hans inte bara intressanta utan delvis också i våra dagar spelvärda instrumentala produktion.